

Aika hämmentää ilmastonmuutosta jälleen

■ Jari Holopainen

Mikko Alestalo (2012) kirjoitti *Tieteessä tapahtuu* -lehden taannoisessa pääkirjoituksessa ilmastoviestinnän asiantuntijan näkökulmasta otsikolla ”Ilmastokynnisyys”. Ilmastonmuutoksen parissa työtä tekeville Alestalon kirjoitus ei tullut yllätyksenä, koska vastaavanlaista jyrinää on Ilmatieteen laitoksen johdosta kuulunut jo useamman vuoden ajan.

Kiinnostuin aihepiiristä muutama vuosi sitten enemmän, kun Ilmatieteen laitoksen viestinnässä alkoi yhä useammin esiintyä sana ilmastoskeptikko (mm. Holopainen 2009). Kuka sellainen voi olla, ja kuka taas on ilmastonmuutoksen asiantuntija? Miksi valtion asiantuntijavirasto on ylipäätään lähtenyt skeptismin viitoittamalle tielle? Näin ei ollut asianlaita vielä 1990-luvun alkupuolella, kun aloittelin tutkimuksiani säiden ja ilmastonvaihteluista kertovista historiallisista dokumenteista. Noihin aikoihin ajoittuu myös SILMU-projekti, suomalainen ilmakehänmuutosten tutkimusohjelma, jonka tutkimusraporteissa ei myöskään käyty tällaista keskustelua. Nämä spekulatiot tulivat mukaan myöhemmin.

Pysyvämpi muutos ajattelutavassa, tai ehkä parempi olisi puhua suomalaisesta ilmastonmuutosviestinnästä, näyttäisi ajoittuvan Hallitusten välisen ilmastopaneelin (IPCC) neljännen arviointiraportin ilmestymisen seutuille vuosiin 2007–08. Samoihin aikoihin ilmastoskeptikoista tuli osa Ilmatieteen laitoksen ilmastomuutosviestintää, joka määriteltiin niin Ilmatieteen laitoksen ylläpitämällä Ilmakehä-ABC-sivustolla kuin *Muutamme ilmasto* -kirjassakin (Nevanlinna 2008). Kyseiseen ajankohtaan sijoittuu myös Ilmatieteen laitoksesta annetun lain (19.12.2008) tarkistaminen, mutta

tarkistuksessa käsite ilmastonmuutos jäi yllättäen kokonaan vaille mainintaa¹. Miten lie Ilmatieteen laitoksen rooli tuolloin ylimmän virkamieskunnan taholla ajateltu, mutta laitoksen ilmastoviestintään ilmastoskeptikoilla ja -kynnisyillä spekulointi jäi pysyväksi ilmiöksi.

Alestalo ei lopulta määritellyt kirjoituksessaan ilmastokynnisyyttä tarkemmin, vaan jätti lukijan tehtäväksi arvuutella, keitä ilmastonmuutoksen kieltäjät ja epäilijät voisivat olla sekä miten kynnisyys liittyy heidän toimintaansa. Sanakirja määrittelee kynnisen pilkalliseksi, välinpitämättömäksi, kylmäksi ja julkeaksikin. Siten kynnisko-sana sopiikin kaikenlaisten epäilijöiden haukumasanaksi paremmin kuin hyvin.

Alestalon kirjoituksen perusteella välittyvä kuva menetelmästä, jossa mielipiteet ilmastonmuutoksesta, joskus myös tietyt tutkijat ja asiantuntijaviraston toimesta kahteen ryhmään: on hyviä ja huonoja mielipiteitä. Huonoihin kuuluvat ne mielipiteet, jotka jollain tavalla turhauttavat, joille ollaan vihaisia ja joita voi halveksia.

Minua kiinnostaa vieläkin, miksi näin menettellään? Kyse lienee vallasta ja suomalaisen yhteiskunnan sekä markkinatalouden toimintamalleista. Ilmastonmuutoksen kohdalla tilanne on erityisen mielenkiintoinen asiantuntijuuden kohdalla, sillä ylintä valtaa ilmastomuutoskysymyksissä käyttää eduskunnan, valtioneuvoston ja tasavallan presidentin välityksellä Suomen kansa. Kansan ja valtion ylinten toimielinten välillä ilmastomuutoskysymyksiä käsittelevät monet muutkin toimijat, kuten eri ministeriöt,

1 <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2008/20080957>
[Luettu 16.5.2012]

kunnat ja jopa tuomioistuimet. Yliopistoilla on oma roolinsa, kuten myös kirkoilla ja tiedonvälityksen monilla muodoilla. Unohtaa ei myöskään sovi vähemmälle huomiolle jääviä kansanliikkeitä ja puolueita.

Mikä rooli ilmastokynikoilla tässä kaikessa lopulta voisi olla? Ainakin nimitys on tullut jäädäkseen osaksi ilmastomuutoksen asian tuntijuutta ja viestintää. Suomalaiseen päätöksentekoon näyttäisi kuuluvan myös sellainen ääneen lausumaton periaate, ettei ministeriöissä ja eduskunnassa julkisesti enää spekuloida ilmastomuutoksen kieltäjillä tai ilmastokynikoilla. Se tapahtuu viranomaistyönä viestinnän nimikkeen alla. Tällaiseen suostutteluun sisältyy kuitenkin monia riskejä: tiedon rajat ja alkuperä voivat hämärtyä sekä käsitykset ilmastomuutoksesta voivat määrittäjä kansalaisten mielissä yhä enemmän skeptikko/kyynikko-suhteen tarkastelun kautta. Ilmastomuutos muuttuu tuolloin ilmiöksi, josta vitsaillaan turuilla ja toreilla. Sitä tuskin kukaan haluaa.

Kyse on myös isoista rahoista. Miten kansalaisten kulutusta ohjataan, millaisia ja minkä suuruisia veroja kerätään, miten tutkimusmäärärahoja kohdennetaan? Kyse on myös vapaudesta ja siitä, mikä on oikein ja väärin, kohtuullista tai hyvää. Kysymyslistat ovat pitkiä. Monen muunkin ilmiön kohdalla käydään kilpailua siitä, kenen ongelmat ovat yhteiskunnallisesti tärkeimmät. Harvemmin kuulee kuitenkaan puhuttavan siitä, että nykyistä demokraattisemmat yhteiskunnat voisivat tarjota ratkaisun ilmastomuutokseen, kuten moneen muunkin kysymykseen.

Lähteet

- Alestalo, M. (2012): Ilmastokynisyys. *Tieteessä tapahtuu* 2/2012, 1–2.
- Holopainen, J. (2009): Voiko geologi olla ilmastomuutosasiantuntija? *Geologi* 61: 92–96.
- Nevanlinna, H. (toim.) 2008. *Muutamme ilmastoa*. Ilmatieteen laitoksen tutkijoiden katsaus ilmastomuutokseen. WS Bookwell Oy, Porvoo.

Kirjoittaja on filosofian tohtori, joka on väitellyt vuonna 2006 ilmastomuutos-aiheisella väitöskirjalla Helsingin yliopistossa.

AVUSTUKSET JULKAISU- JA KANSAINVÄLISEEN TOIMINTAAN SEKÄ KONFERENSSIEN JÄRJESTÄMIEEN

Tieteellisten seurain valtuuskunta on julistanut haettavaksi avustuksia seuraavasti:

1. Tieteelliseen julkaisutoimintaan ja kansainväliseen toimintaan vuonna 2013. Haku-aika on 1.–30.9.2012.
2. Kansainvälisten konferenssien järjestämiseen ja kansallisten seminaarien ulkomaisten luennoitsijoiden kutsumista varten vuosina 2013–2015. Haku-aika on 10.10.–31.10.2012
3. Liikuntatieteellisten konferenssien järjestämiseen vuosina 2013–2015. Haku-aika: 10.10.–31.10.2012.

Hakemukset tehdään sähköisellä lomakkeella. Tarkemmat hakuohjeet ja lomakkeet ovat verkkosivuilla www.tsv.fi.

Haku päättyy hakujan umpeutuessa klo 16.00.

Seuraava haku kansainvälisten konferenssien järjestämiseen ja kansallisten seminaarien ulkomaisten luennoitsijoiden kutsumista varten vuosina 2013–2015 on 16.2.–15.3.2013.